

POSTANOWIENIE

17 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Widło

na posiedzeniu niejawnym 17 października 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa D.K. i E.K.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę ewentualnie o ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z 4 kwietnia 2022 r., I ACa 441/20,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną w zakresie zaskarżenia punktu 1 b i punktu 2 wyroku;**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałym zakresie;**
- 3. zasądza od pozwanej Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz powodów D.K. i E.K. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego orzeczenia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

(A.G.)

UZASADNIENIE

Pozwana Bank spółka akcyjna w W. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 4 kwietnia 2022 r., w sprawie z powództwa D.K. i E.K. o zapłatę, ewentualnie o ustalenie, zaskarżając ten wyrok w całości, wnosząc o jego uchylenie w całości i oddalenie powództwa.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała, w szczególności na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.), tj. art. 69 ust. 1 p.b., a mianowicie: czy kwota wskazana w umowie kredytu denominowanego w walucie CHF stanowi kwotę oddaną do dyspozycji kredytobiorcy, a walutą kredytu jest CHF, a w konsekwencji kredyt podlega spłacie w CHF, czy kwotą oddaną do dyspozycji kredytobiorcy jest niewskazana wprost w umowie kwota w walucie PLN, a walutą kredytu jest PLN, a w konsekwencji kredyt podlega spłacie w PLN? Skarżąca wskazała także na zagadnienie prawne dotyczące dopuszczalności stosowania przepisów dyspozytywnych art. 41 p.w. i art. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 56 k.c., w miejsce klauzul umownych uznanych za niewiążące oraz możliwości wykonywania umowy przy eliminacji klauzul denominacyjnych w złotych polskich przy zastosowaniu stawki referencyjnej LIBOR.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wnieśli o oddalenie skargi i zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W zakresie zaskarżenia punktu 1 lit. b i punktu 2 wyroku skarga podlega odrzuceniu.

Orzeczenie to było bowiem korzystne dla skarżącej i pozostawało zgodne z jej stanowiskiem procesowym, bowiem Sąd Apelacyjny w punkcie 1 lit. b wyroku oddalił powództwo w pozostałej części, zaś w punkcie 2 oddalił apelację powodów w dalszym zakresie od korzystnego dla pozwanej wyroku sądu pierwszej instancji.

Skarga kasacyjna w części, w której zaskarża rozstrzygnięcie korzystne dla strony, podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 w związku z § 2 k.p.c., gdyż w tym zakresie jest niedopuszczalna z uwagi na brak po stronie skarżącej interesu w zaskarżeniu (*gravamen*, zob. uchwała SN – 7 – zasada prawna z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13).

W pozostałym zakresie brak jest podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Istotnym zagadnieniem prawnym jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Przedstawione zagadnienia prawne nie mają charakteru „nowości”. Zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie sądowym.

Okoliczność czy kredyt ma charakter walutowego, czy też złotowego zależy od treści konkretnej umowy. W sprawie niniejszej ustalono, że kredyt ma charakter denominowanego do wartości waluty obcej – franka szwajcarskiego. Kredyt denominowany jest kredytem wyrażonym co do jego wysokości w walucie obcej, ale wypłacanym w walucie krajowej i spłacanym także w tej walucie. Wykonywany jest więc w złotych polskich. Waluta obca stanowi punkt odniesienia – miernik wartości, który był wykorzystywany na potrzeby zastosowania mechanizmu waloryzacyjnego. Natomiast kredyt dewizowy jest zarówno wyrażony w walucie obce, wypłacany jak i spłacany (wykonywany) w obcej walucie (por. wyrok SN z 20 maja 2022 r., II CSKP 943/22).

Kredyty indeksowane do kursu waluty obcej (odnoszący miernik wartości świadczenia do waluty obcej) są kredytami w walucie polskiej (postanowienie SN z 19 października 2018 r., IV CSK 200/18).

Konstrukcja kredytu denominowanego, odnoszącego wartość świadczenia do waluty obcej nie jest sprzeczna z art. 69 pr. bank. czy zasadą swobody umów. Umowa kredytu indeksowanego oraz denominowanego (*in casu* przewidującego spread walutowy) mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 ustawy Prawo bankowe – uchwała SN z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22; wyrok SN z 9 września 2022 r., II CSKP 794/22, postanowienie SN z 24 października 2022 r., I CSK 2852/22). Natomiast istotne jest, jak umowa przewiduje mechanizm denominacji i czy mechanizm odniesienia wartości świadczenia pieniężnego do obcej waluty jest obiektywny, oparty na jasnych kryteriach przewidywalnych dla stron. Sprzeczne z naturą stosunku prawnego (art. 353¹ k.c.) kredytu indeksowanego (a także denominowanego) do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu (uchwała SN z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego rozstrzygnięto kwestię zagadnienia wadliwości odesłania w zakresie kształtowania kursów walut do tabeli kursowych banków, które nie zawierały wskazania precyzyjnego mechanizmu ustalającego wysokość tych kursów w tychże tabelach, w efekcie czego tylko banki, mają wyłączny wpływ na kształtowanie ich wysokości. Określono też skutki prawne występowania tego rodzaju wadliwości. Nie jest dopuszczalna sytuacja, w której mechanizm ustalania przez bank kursów waluty pozostawia bankowi nieograniczoną obiektywnymi kryteriami swobodę, wręcz całkowitą dowolność decyzyjną. Takie rozwiązanie jest w sposób oczywisty sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Orzecznictwo w

tym zakresie jest jednolite (zob. wyroki: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 27 lutego 2017 r., II CSK 19/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18). Jak wskazano przykładowo w postanowieniu Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2022 r., I CSK 1669/22, czy w postanowieniu z 29 grudnia 2022 r., I CSK 3699, w razie eliminacji klauzul spreadowych, zniesiony zostaje nie tylko mechanizm indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również – pośrednio – zanika ryzyko kursowe, przez co dochodzi do zmiany charakteru głównego przedmiotu umowy i jej upadku. Skoro dotyczy to głównych świadczeń stron i w braku możliwości zastąpienia abuzywnych postanowień przepisami dyspozytywnymi, zachodzi podstawa do stwierdzenia nieważności umowy w całości.

Ocena skutków wystąpienia klauzul abuzywnych odbywa się każdorazowo w odniesieniu do konkretnej umowy, stanu faktycznego indywidualnej sprawy.

Zagadnienie prawne dotyczące możliwości zastępowania przepisami dyspozytywnymi klauzul uznanych za abuzywne, tak by osiągnąć efekt w postaci zastąpienia niewiążących postanowień przeliczeniowych średnim kursem NBP, było przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego. Jak wskazano w postanowieniu Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2022 r., I CSK 1669/22, czy postanowieniu z 29 grudnia 2022 r., I CSK 3699/22, brak jest podstaw do zastąpienia abuzywnych postanowień umowy jakimikolwiek innymi postanowieniami mogącymi wynikać z przepisów o charakterze dyspozytywnym, bowiem na dzień zawarcia spornej umowy, brak było w przepisach prawa polskiego przepisów mogących wypełnić lukę powstałą w wyniku stwierdzenia bezskuteczności postanowień odnoszących się do kursów waluty (wyroki Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17 i z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18).

Brak jest m.in. podstaw do zastosowania przez analogię art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe i przyjęcia na tej podstawie do przeliczeń kursu średniego NBP. W tym zakresie należało zwrócić uwagę, iż w chwili zawarcia umowy nie obowiązywał art. 358 k.c. w obecnym brzmieniu, a w szczególności § 2, który odnosi się do możliwości ustalenia wartości waluty obcej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z dnia wymagalności roszczenia. Także wejście

w życie ustawy antyspreadowej w żaden sposób nie wpływa na ocenę abuzywności postanowień we wcześniej zawartych umowach kredytu i ich konsekwencji dla bytu tych umów (zob. w szczególności wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18 i z 7 lutego 2023 r., II CSKP 1541/22).

Wyeleminowanie abuzywnych klauzul przeliczeniowych nie prowadzi do utrzymania w mocy kredytu indeksowanego kursem CHF jako kredytu złotowego oprocentowanego według stawki LIBOR. Brak także podstaw do zastąpienia stawki oprocentowania LIBOR stawką WIBOR (wyroki Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, postanowienie SN z 2 czerwca 2023 r., I CSK 4379/22).

Przedstawione zagadnienia prawne zostały więc już rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie.

W zakresie ostatniej podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, dotyczącej wykładni przepisów nie wskazano konkretnych przepisów, które powinny być przedmiotem wykładni.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz – co do kosztów postępowania – art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 2 pkt 6 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U., poz. 1800), orzeczono jak w postanowieniu.

(A.G.)

[ał]

